

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

במדבר

(חלק לג שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת במדבר, כג"כט אייר, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

במדבר

א) להיותו „לגיון של מלך“. (ב) כדי ש„אל יהיו אלו בכלל“ ה„גזירה על כל הנמנין מכן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר“.

ויש לומר, שלא הוצרך רש"י לשלול הפירוש הנ"ל (שמטה לוי לא נמנה כלל) – כי אחרי שכבר פירש בתחלת הפרשה „מתוך חייבתן לפניו מונה אותן כל שעה . . . כשבא להשרות שכינתו עליהן מנאן“, מובן בפשטות⁷ (ואין כל ספק) שמטה לוי נמנה, ואדבא⁸.

אלא רש"י בא ליישב הקושי בהכ"תוב: מכיון שבפסוקים שלפנ"ז (בסיפור פרטי⁹ מנין בני"ה) מפורש שלא נמנו בני לוי, הרי מוכח שבציווי „שאו את ראש

א. בפסוקי „אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל“ (שנאמר בהמשך למנין „בני ישראל“), מעתיק רש"י את התיבות „אך את מטה לוי לא תפקוד“, ומפרש: כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו. ד"א צפה הקב"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מכן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר² אמר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל.

מפשטות לשון רש"י נראה, שאין כוונתו לשלול הפירוש ד, „אך את מטה לוי לא תפקוד“ היינו שמטה לוי לא נמנה כלל, ומפרש שגם מטה לוי נמנה (וכמפורש לקמן בפרשה³) אלא שהוא נמנה „לבדו“⁴ – כי א"כ הו"ל לרש"י⁵ להדגיש החידוש, שמטה לוי נמנה לבדו (שהרי עדיין לא נזכר בקרא שמטה לוי נמנה)⁶, ואח"כ להוסיף הטעמים מדוע נמנה לבדו;

כ"א רש"י בא לבאר מדוע נמנה מטה לוי לבדו – ואומר ע"ז שני טעמים:

7) ולהעיר במדבר"ר כאן (פ"א שם. וכן פ"ב, ט).

8) ואינו דומה להא שלא נכללו הלויים במנין בני אחרי העגל (עיין רש"י תשא ל, טז) – כי שם הטעם בפשטות מפני שלא טעו בעגל ולא שייך בהם „לידע מנין הנותרים“ (רש"י ריש פרשתנו. וכן רש"י תשא שם); משא"כ המנין דפרשתנו „כשבא להשרות שכינתו עליהן . . . הוקם המשכן“, ששייך גם ללויים (ואדרבה, יותר מבני, שהרי הם נבחרו לעבודת המשכן).

9) ראה רמב"ן פרשתנו (א, מז): מתחלה ראה משה כו' שלא למנות הלויים . . . לכל המטות הנמנים יהיו נשיאיהם ובעבור שלא מנה מבני לוי נשיא לא מנה אותם. וראה במדבר"ר פ"א, יא.

* ודוחק גדול לתרץ ע"פ פרש"י (ר"פ פקודי. שמיני ט, כג) שהשראת השכינה במשכן היא עדות שהקב"ה יותר להם על מעשה העגל, והרי הלויים לא טעו בעגל – כי פשוט, שהענין ד„השרות שכינתו עליהן“ יש בו ענין של חביבות (גם לולא הענין דכפרת חטא העגל) השייך גם ללויים (ואדרבה, כפונים).

1) פרשתנו א, מט.
2) שלח יד, כט. וראה לקמן סעיף ו.
3) ג, טו ואילך.
4) נוסף על שלא נמנה כלל במנין דיוצאי צבא, שבפשטות הוא מנין מיוחד.
5) וגם: עפ"ז כל התירוץ של רש"י מיוסד על הדיוק שבסיפא דקרא – „(לא תשא) בתוך בני ישראל“ (ובלשון המדרש (במדבר"ר פ"א, יא"ב. פ"ג, ז) „בתוך בני"י אין אתה מונה אותן אבל לעצמן מנה אותן“) – והו"ל לרש"י להעתיק תיבות אלו בפירוש.
6) וכן הו"ל לרש"י להביא הכתוב דלקמן (ג, טז) „פקוד את בני לוי גו“.

ג) מה קשה בטעם הראשון דרש"י, שמשו"ז לא מסתפק בו והביא טעם שני?¹⁶

ובפרט שלכאורה הוא רחוק מדרך הפשט – הן מצד כללות תוכנו (שהטעם שנמנו לבדם הוא כדי להצילם מהגזירה ש"צפה הקב"ה שעתידה לעמוד"), שקרוב יותר ל"אגדה" מלפשוטו של מקרא¹⁷;

16 ברע"ב (ושפ"ח) כאן, "דלפי פי' הראשון לא שייד מלת אך שהוא לשון מעוט לכך פי' ד"א שממעט אותם למות במדבר עם שאר ישראל כו". וצ"ע אם ע"פ פשט"ו מוכרח שבכל מקום שנאמר "אך" הכוונה למיעוט נוסף בהענין (כבנדר"ד, שתיבת "אך" מלמדנו, שנוסף לזה שנתמעטו הלויים ממנין בני", נתמעטו גם מגזירת המרגלים). וראה מלבי"ם כאן. ואכ"מ.

במשכיל לדוד כ' דלפי' הא' קשה "מאי שנא דשינה בהם מספר מפקדם שישראל מנאם מבן כ' שנה והללו מבן חודש". אבל לכאורה לא נחית רש"י כאן לתרץ השינוי ב"מספר מפקדם" – שלא נזכר כלל ברש"י כאן. והרי הטעם שמנין בני לוי הוא "מבן חודש גו"ר מפורש בפרש"י לקמן (ג, טו), "משי" צא מכלל נפלים .. למוח הוא אותו שבט להיות נמנה מן הבטן" (וראה לקמן סוף ס"ד, שגם לפירוש הב' ברש"י כאן לא נחית לבאר טעם השינוי ב"מספר מפקדם").

17 וגם ק"ק שמנין בני" שבא "מתוך חיבתן לפניו" יהי קשור עם עונש וגזירה על בני" (אבל ראה לקמן סעיף ו).

[בלשון רש"י שברמב"ן (ריש פרשתנו) "שאו את ראש .. כמו שאומרים לקוסטיני ארים רש"י דדין" (והוא במדבר"ר פ"א, יא). וכ"ה בדפוס שני דפרש"י וא' מכת"ר רש"י שתח"י" (והובא גם ברא"ם ר"פ תשא). אבל ליתא בדפוס א', שאר כתי"ר רש"י שתח"י ובדפוסים רש"י הנפוצים. וגם צ"ע לכאורה איך זה

* ובשניהם ננתק גם המחשך לשון הבמדבר"ר, ובשבת לוי לא נאמר כו' שצפה הקב"ה שעתידי לגזור גזירה כו" (תוכן טעם השני שבפרש"י כאן. ובדפוס שני כאן הובא רק טעם הראשון ("כדאי כו") ונשמט טעם השני).

כל עדת בני" גו"¹⁰ לא נכלל שבט לוי – וא"כ מהו טעם הציווי "אך את מטה לוי לא תפקוד גו' בתוך בני", שמזה משמע שמחדש שלא למנותו ביחד עם שאר ישראל¹¹? וע"ז מביא רש"י שני טעמים, כנ"ל.

ב. אבל עדיין צריך להבין:

א) פירושו של רש"י (ביאור הטעמים לזה שמטה לוי נמנה לבדו) שייך גם להתיבות שבסיפא דקרא – "אך גו' לא תפקוד גו' (בתוך בני ישראל"); ומדוע לא העתיק רש"י גם תיבות אלו, לא בפירושו ולא בהד"ה (ולא רמזן אפילו ב"וגו")?

ב) השאלה הנ"ל (מהו החידוש שלא למנות מטה לוי בתוך בני") מתעוררת כבר לעיל, בפסוק¹² "והלויים למטה אבותם לא התפקוד בתוכם" (שגם מזה מוכח שיש חידוש שלא לפקוד את הלויים "בתוכם")¹³ – ומ"מ לא פרש"י שם מאומה¹⁴; וא"כ אינו מובן: מהו הקושי המיוחד בקרא דילן, שדוקא בו הוזקק רש"י לבאר מדוע נמנו הלויים לבדם?¹⁵

10 פרשתנו א, ב.

11 ולכאורה למאי נפק"מ (כ"כ) השלילה "לא תפקוד גו'", והול"ל רק החיוב (דלקמן בפרשה) "פקוד את בני לוי גו'".

12 א, מז.

13 ולהעיר שבמדבר"ר (פ"א, יא ופ"ב שם) מת" חיל בפסוק "והלויים למטה אבותם וגו'".

14 וי"ל – כי אין דרכו של רש"י לכתוב (סתם) טעמי המצות וההלכות, כ"א רק כשנוגע להבנת פשוטו של מקרא (ראה ס' כללי רש"י קה"ת, תש"מ) פ"ג (בהוצאת תנש"א – פ"ב). וש"נ.

15 אלא שבזה י"ל שרש"י כותב פירושו כאן שהוא בלשון ציווי "אך את מטה לוי לא תפקוד גו'", משא"כ בפסוק שלפניו שהוא רק בלשון סיפור, שהלויים גו' לא התפקודו בתוכם". וראה במדבר"ר פ"א שם. רמב"ן ועוד עה"פ.

ג. ויש לומר הביאור בזה:

בכתוב כאן יש, לכאורה, כפל לשון – „(אך את מטה לוי) לא תפקוד ואת ראשם לא תשא“. דלכאורה הול"ל „אך את מטה לוי לא תפקוד בתוך בני ישראל“, או „אך את ראש בני לוי לא תשא בתוך בני“ (וכיו"ב).

ומפשטות הלשון משמע, ש„לא תפ־קוד“ ו„לא תשא“ הם שני פרטים שונים בענין המנין.

והחילוק ביניהם – בפשטות²⁵: „תפ־קוד“ פירושו פעולת המנין, נשיאת ראש „(ראשם .. תשא)“ פירושה (לפרש²⁶) קבלת „סכום מנינם“, היינו ידיעת הסך־הכל „כמה הם“.

והנה ע"פ פי' רש"י, יש בכלל הבדל עיקרי בין אופן מנין בני ישראל למנין הלויים: במנין בני ישראל למנין לויים: „על ידי שקלים בקע לגלגולת“ [וזהו בהתאם לפירושו בר"פ תשא ד„כשתחפוץ לקבל

והן מצד המשך הכתובים כאן: בפסוק שלאח¹⁸ נאמר „ואתה הפקד את הלויים על משכן העדות וגו'“, דהיינו המיניו ושררה¹⁹ של מטה לוי על המשכן. וא"כ, בשלמא לפי' הא' של רש"י, שמטה לוי נמנה לבדו להיותו „לגיון של מלך“, מובן המשך הדברים²⁰, כי הציווי „ואתה הפקד את הלויים על משכן גו'“ הוא הטעם ל„אך את מטה לוי לא תפקוד גו' בתוך בני ישראל“ (להיותם „לגיון של מלך“ הממונים על משכן העדות); אבל לפי' השני אין כאן המשך, לכאורה, בין „ואתה הפקד את הלויים גו'“ ל„אך את מטה לוי לא תפקוד וגו'“?

[ולפירושו זה (הב'), הו"ל לכתוב כאן (לא „ואתה הפקד את הלויים גו'“, אלא) הפסוק שבמהמשך הפרשה²¹, ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני גו' והיו לי הלויים²² – בהתאם להטעם שניצלו (הל־ויים) מן הגזירה „לפי שהם שלי שלא טעו בעגל“²³ (וכפרש²¹) דלקיחת הלויים היתה, כשחטאו בעגל .. והלויים שלא עבדו ע"א נבחרו“²⁴].

(25) ראה גם ספורנו כאן. ועוד.

(26) ר"פ תשא.

בפרש"י וישב (מ, יג. ועד"ז שם, כ) ד„ישא פרעה את ראשך – ל' חשבון כשיפקוד כו' ימנה אותך עמהם“. אבל לכאורה מסתבר לומר, דמש"נ „שאו את ראש“ (וכיו"ב) במנין בני ישראל, פירושו ע"ד הכתוב „כי תשא את ראש בני“ (שבר"פ תשא). וכת"א פרשתנו (א, ב. א. מט). ובכל אופן, בנדו"ד שנאמרו ב' לשונות („תפקוד .. תשא“) מסתבר שהם ב' ענינים.

ולהעיר מגו"א ר"פ תשא, דכוונת רש"י בפי' וישב היא ג"כ כפירושו בר"פ תשא (לשון קבלת סכום המנין). ע"ש.

(27) פרשתנו א, ב ד"ה לגלגלותם. וראה גם רש"י תשא ל, טו.

משא"כ, הרבה מן המפרשים חלקו עליו ואמרו שמספר זה ה"ל בלא שקלים" (כלי יקר פרשתנו שם). וראה מדרש לקח טוב, רלב"ג ועוד שם. אברבנאל ר"פ תשא. חזקוני שם ל, טז. ועוד.

מתאים עם פרש"י בריש הפרשה ד„מתוך חיבתן .. מונה אותן כו'“. ואכ"מ].

(18) א. נ.

(19) רש"י שם.

(20) ראה גם במדבר פ"א, יב. משכיל לדוד ועוד כאן.

(21) ג, יב.

(22) וראה במדבר"ר שם ופי' מהרז"ו שם ד"ה והיו לי הלויים.

(23) ראה לקמן סעיף ו ובהערה 40.

(24) ודוחק גדול לתרץ שזהו מפני ש„ואתה הפקד את הלויים“ תוכנו – תחילת לקיחת הלויים לשרת כו' (שזהו מה ש„הם שלי“) – שהרי סו"ס מתאים יותר שיכתב כאן הפסוק שבו מפורש „והיו לי הלויים“ (עם הטעם דלקיחת הלויים, שנבחרו תחת כל בכור בעת חטא העגל). ומתוסף בהדוחק ע"י שמפסיק ביניהם בפי' שלימה (דגלים).

יש באהל" – הרי אין זה בגדר "תפ"קוד"³², שענינו הוא א) פקידת האדם (ב) שמונים א' א', "לגולגלותם". ועפ"י הכתוב מתחלק לשנים – א) "אך את מטה לוי לא תפקוד" – סוף ענין, ששבט לוי לא ניתן לפקוד כלל³³; ב) "ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל" – שדיעת, "סכום מנינם" אינה, "בתוך בני ישראל", אלא בפני עצמם.

וזהו החילוק בין שני הפירושים ברשי:

לפירוש הא' – "כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו" – גם רישא דקרא ("אך את מטה לוי לא תפקוד") בא להדגיש החיוב, שאת מטה לוי צריכים למנות לבדו (לא "בתוך בני ישראל"), היינו שגם הלויים נפקדו, אלא שנמנו בפ"ע באופן שונה.

משא"כ לפירוש השני – "צפה הקב"ה כו' גזירה על כל הנמנין כו' אל יהיו אלו בכלל" – לא בא הכתוב (ברישא דקרא) להדגיש חיבתן של בני לוי במנינם המיוחד, אלא אדרבה – מצד חיבתן לא נפקדו (כלל), כדי שלא תחול עליהם "הגזירה (ש)על כל הנמנין כו'".

[כלומר: לפרש"י כאן צ"ל, דמה שלא חלה גזירת המרגלים על הלויים, אינו (רק) משום שנמנו "מבן חודש גו" ובמילא לא נכללו במנין ד"מבן עשרים

סכום מנינם . . אל תמנם לגלגולת אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מנינם], משא"כ מנין הל' ויים הי' "על פי ה"28, וכפרשי" "הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ובת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באהל" (ועי"ז ידע משה, "מנין יונקיהם" – שהרי מנין הלויים הי' "מבן חודש ומעלה"²⁹).

וזהו פירוש לשון הכתוב "אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני" – כלומר, שלא זו בלבד שכמות מנינם של הלויים ("ראשם . . תשא") לא הי' "בתוך בני ישראל" (היינו שאין לכלול "סכום מנינם" של הלויים בתוך סכום מנינם של בני³⁰), אלא שגם אופן פעולת המנין ("תפקוד") של בני לוי הי' שונה לגמרי מאופן פקודת בני, כנ"ל³¹.

ד. והנה ע"פ יסוד זה (שיש כאן ב' ענינים – פקידה ונשיאת ראש; מעשה המנין וסיכום חשבון המנין) יש לחקור בפירוש הכתוב "אך את מטה לוי לא תפקוד" – די"ל בשני אופנים:

א) בפשטות – סיום הכתוב "בתוך בני ישראל" מוסב גם על התחלת הכתוב "אך את מטה לוי לא תפקוד", וכוונת הכתוב היא, שלא תפקוד את הלויים "בתוך (באותו אופן המנין של) בני ישראל", כי מנינם הי' באופן שונה.

ב) מכיון שמנין הלויים הי' ע"י בת-קול שהודיעה למשה "כך וכך תינוקות

28 לקמן ג, טו.

29 שם, טו.

30 ראה השקו"ט במפרשי רש"י (רא"ם, גו"א ועוד) שלכאורה בלאה"כ אא"פ לכולם יחד, שהרי מנין הלויים הוא מבן חודש ואכ"מ.

31 ראה גם כלי יקר כאן.

32 כי אף שבכללות גם מנין באופן זה אפשר לקרוא (בשם המושאל עכ"פ) "תפקוד" – וכמפורש לקמן (ג, טו"ט) "פקוד את בני לוי גו' ופקוד אותם משה גו'" – מ"מ, כשנמדייקים בלשונות (וכבהכתוב כאן, שנופרט "לא תפקוד . . לא תשא") אין מנין כזה באופן ד"תפקוד". ועצ"ע.

33 ראה גם כלי יקר כאן (אלא שהוא מפרש, ש"אתה (משה) לא תפקוד בני לוי לבדו", כ"א "בצירוף השכינה").

שיש לפרש (כפירוש הב') שרישא דקרא „אך את . . . לא תפקוד“ הוא ענין 99^ג, והסיום „בתוך בני ישראל“ אינו מוסב ל„לא תפקוד“ שבתחילת הכתוב.

ג) לא הסתפק רש"י בפירוש הא', כי הלשון „אך את מטה לוי לא תפקוד“ בפשטות יותר לפירוש השני, שלפיו פ"י רושו כפשוטו ממש, ש„את מטה לוי לא תפקוד“ כלל.

ו. אלא שעדיין צריך ביאור במה שנת"ל, שלפי הפירוש השני לא חלה גזירת המרגלים על הלויים (לא מפני שלא נכללו בכלל בני „עשרים שנה ומעלה“, אלא מפני שלא נפקדו – דל-כאורה, הרי סוף-סוף נמנו הלויים „על פי ה'", ומהי שייכות גזירת המרגלים לאופן המנין (אם ע"י שקלים או „על פי ה'")? וי"ל, שזה מובן ע"פ פרש"י דלעיל:

בר"פ תשא נאמר „כי תשא את ראש בניי לפקודיהם ונתנו גו' בפקוד אותם ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם“, ופרש"י „ולא יהי' בהם נגף – שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם“ (ולכן צ"ל המנין ע"י שקלים „ואל תמנם לגול-גולת“, שזה מציל מן ה„עין הרע“). ונמ' צא, שהמנין „בפקוד אותם“ עלול לגרום שליטת עין הרע ודבר (אף שסיבת המנין היא – כפרש"י – „מתוך חיבתן לפניו“).

ומזה יובן גם לעניננו – ובהקדם:

הטעם שהוצרכו הלויים לשמירה מיוחדת מגזירת המרגלים, אינו מפני שהיו חייבים עונש על חטא (שהרי הלויים לא השתתפו בעצת המרגלים, כמפורש בפרש"י³⁵), אלא מפני³⁶ שנגזרה גזירה על

גו'³⁴ (דאם זוהי כוונת רש"י, הו"ל לפרש זה בהדיא, כי עדיין לא למדנו שהלויים נמנו „מבן חודש גו'“) – אלא (גם) מפני שלא נפקדו (כלל), כדלקמן סעיף ו].

ולפירוש זה, מש"נ „אך את מטה לוי לא תפקוד“ פירושו, פשוטו כמשמעו – שלא יפקוד את הלויים, כדי להצילים מגזירת המרגלים^{34*}.

ה. עפ"ז מתורצות כל הקושיות דלעיל (סעיף ב) – כי כל כוונת רש"י היא לתרץ אריכות הלשון שבכתוב זה (כנ"ל), ולכן:

א) אין זה שייך לפסוק „והלויים גו' לא התפקדו בתוכם“.

ב) פשוט מה שלא הביא רש"י סיום הכתוב „בתוך בני ישראל“ – א) מכיון שלא נחית כאן לתרץ מדוע נמנה שבט לוי לבדו מדיוקא דקרא „בתוך בני ישראל“ (הא לעצמן נמנו), אלא להסביר אריכות הלשון, כנ"ל; ב) אין מקום לה-ביא סיומא דקרא, מאחר שכוונתו לומר

34) ככ"ב קכא, ב. וראה רש"י שלח יד, כט. – אבל להעיר מלשון רש"י שם „כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנין בו כו' כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מבן כ' שנה וגו'“, דמשמע, דמ"ש „ואלו הן מבן כ' שנה וגו' להוציא שבטו של לוי“ הוא רק הסימן איהו מבניי נכללו בכל אותן מספ' רות', אבל הטעם שלא נכלל שבט לוי בהגזירה הוא מפני שאין הם נמנים (בכלל), לכל מספר שאתם נמנין בו. וצ"ע.

34*) וצ"ע במנין הב' דבני לוי מבן ל' עד בן ג' (לקמן ד, א ואילך. נשא ד, כא ואילך) שבפשטות לא הי' „ע"פ ה'“ (כל' רש"י פרשתנו ד, ב „מנה מהן כו'“). וראה רשב"ם ב"ב שם.

ואולי זהו הדיק (פרשתנו שם. ר"פ נשא), ונשא גו' ולא „פקוד“ [ורק אצל בני מררי לא נאמר „נשא“ אלא „תפקוד“ (נשא ד, כט-ל). ואצל בני גרשון נאמר (שם, כג) גם „תפקדם“]. וראה כלי יקר הנ"ל. לקו"ש ח"ח ע' 46 ואילך. ואכ"מ.

35) דברים א, כג. – וכבר האריכו במפרשי רש"י. ואכ"מ.

36) ראה עד"ז דברי דוד וחי' ופי' מהרי"ק על פרש"י כאן.

וזהו מה שאמר הקב"ה, "אך את מטה לוי לא תפקוד" כדי ש,אל יהיו אלו בכלל, דמכיון שמנינם אינו בגדר, תפ- קוד, שוב אינם שייכים להנגף הפוגע ב,כל פקודים".⁴²

ז. מ,יינה של תורה"⁴³ שבפרש"י זה:

ההפרש בין שני פירושי רש"י הנ"ל – דלפירוש הא' גם הלויים נפקדו כמו בני"י (אלא שנמנו באופן ותנאים שונים), משא"כ לפירוש הב' לא נפקדו הלויים כלל, כי מנין הלויים אינו בגדר, תפקוד" – י"ל שהם כנגד שתי דרגות במעלת הלויים על כל ישראל.

ויוכן זה בהקדם ביאור שלשת האופ- נים הנ"ל שבמנין – (א) מנין בני"י, (ב) מנין מטה לוי, "לבדו", (ג) "את מטה לוי לא תפקוד" – בעבודת האדם:

עבודת ה' מתחלקת לשלשת הקוים (העמודים) דתורה עבודה וגמילות חס- דים⁴⁴, שהם, בכלל, שלשה סוגי עבודה⁴⁵: (א) קיום המצות, (ב) לימוד התורה, (ג) דביקות בה' (כתפלה)⁴⁶, שש- לימותה היא העבודה דמסירת נפש.

מצות ניתנו במספר⁴⁷ – תרי"ג דוקא,

כללות עם ישראל³⁷, שמצד הגזירה אין הבדל בין צדיק לרשע³⁸ (ע"ד פרש"י לעיל³⁹), "מאחר שנתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע"; אלא שלהיות שהלויים, הם שלי (מפני⁴⁰) שלא טעו בעגל, הוציאם הקב"ה מכלל הגזירה ע"י השינוי באופן מנינם.

ומובנת השייכות בין מניעת גזירת המרגלים ל,אך את מטה לוי לא תפ- קוד":

גזירת המרגלים חלה על, כל פקודים לכל מספרכם"⁴¹ (מבלי הבדל בין צדיק לרשע) מפני שפקידה נותנת מקום לענין בלתי רצוי (וצריכים נתינת שקלים, כופר נפשו" להציל מזה). ולכן, כאשר יצא הקצף לפני ה' ונגזרה גזירה על כללות עם ישראל, נכללו בזה, כל פקודים לכל מספרכם".

37 וכדיוק לשון רש"י, "שעתידה לעמוד גזירה", ולא לשון עונש וכיו"ב.

38 והרי תחילת הגזירה היתה, אכנו בדבר גוי ואעשה אותך לגוי גדול" (שלח יד, יב) – שעכצ"ל ששבת לוי בכלל, שהרי מפורש מי אינו בזה, "אותך" * – אלא שאח"כ נחפלה ל,במדבר הזה יפלו (בני"י) גוי" (שם, כט).

39 בא יב, כב.

40 היינו שהטעם שניצלו הוא מפני ש,הם שלי", וסוים ל' רש"י, "שלא טעו בעגל" הוא הדבר שגרם שהיוו שלי (כפרש"י לקמן ג, יב – וכנ"ל סוס"ב). – ומתורצת עפ"י השקו"ט במפרשי רש"י מדוע נקט רש"י, "לא טעו בעגל" ולא שלא טעו במרגלים (החטא המדובר כאן).

41 ל' הכתוב – שלח יד, כט. וראה לעיל הערה 34.

* ואף שגם יהושע וכלב אינם בכלל (וא"כ עכצ"ל ד,אותך" לאו דוקא) – פשיטא שיש לחלק, דיהושע וכלב מפורש בקרא שיוצאים מן הכלל, ואסו כי רוכלא לידיל ולחשוב (אותך ויהושע וכלב), משא"כ בנוגע לשבת לוי (שגם משה בכלל) את"ל דאינם בכלל הוצ"ל, ושבת"ל וכיו"ב.

42 ולהעיר מש"ך עה"ת פרשתנו (ג, טו).

43 ראה, היום יום" כ"ט שבת.

44 אבות פ"א מ"ב.

45 הבא לקמן ראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 193 ואילך.

46 ראה הל' ת"ת לאדה"ו (פ"ד סוס"ה – מס' חרדים ושל"ה), מצות הדביקות האמיתית ביראה ואהבה היא גדולה ממצות ת"ת וקודמת אליו, ולכן "חסידים הראשונים היו שוהין . . ט' שעות ביום" (כתפלה – "שהיו מקשרים דעתם כו' ודביקות אמיתית עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות" – הל' ת"ת שם. ועד"ז בטושו"ע ושו"ע אדה"ו (או"ח ר"ס צח) – וגלא היו חוששין לביטול תורה".

47 ראה גם לקו"ת פרשתנו (ו, סע"א ואילך. ז,

מ„מדה“⁵⁶ – ובפרט שהתורה היא מקור המצות וצ"ל ערך ביניהם.

[ועי' מש"נ בהפטורת פרשתנו⁵⁷ „והי' מספר בני ישראל גו' אשר לא ימד ולא יספר“, שיש בזה שני ענינים: „והי' מספר בני“ ולאידך – אא"פ לספור אותם, כ"י⁵⁸ לא יספר (מרוכב⁵⁹)];

מסירת נפש היא למעלה לגמרי מכל ענין של מדה וגבול⁶⁰. ובפשטות, התנועה דמסירת נפש מורה על דביקות בה' שאין לה גבול ותכלית, עד שהאדם מוכן ומוסר נפשו⁶¹ עברו ית'.

ח. שלש עבודות הנ"ל מתאימות המה לשלשה הסוגים (הכלליים) שבבני ישראל – (א) (רוב) בני ישראל, (ב) שבט לוי, (ג) כהן גדול⁶⁵.

הנהגת (רוב) בני ישראל היא באופן ד„הנהג בהם מנהג דרך ארץ“⁶², ועיקר עבודתם היא קיום המצות ועשיית מעשים טובים (מארי עובדין טבין);

שבט לוי ענינו (בלשון הרמב"ם⁶³) – ש„הובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות

ונצטונו⁴⁸ „לא תסיפו . . ולא תגרעו“ [וכן בכל מצוה עצמה – יש שיעור והגבלה באופן קיומה⁴⁹].

כי עיקר ענין של מצות הוא (כמ' בואר בתניא⁵⁰), להמשיך קדושה בגש' מיות⁵¹ העולם (המוגבל – נאמר עליו ד"י⁵²), שלכן רוב מצות התורה הן מצות מעשיות, שנתלבשו בדברים גשמיים וע' ניני עוה"ז – שהם במדידה והגבלה, גדר „מספר“;

התורה (מצד עצמה) היא למעלה ממ' ידיה, כמ"ש⁵³ „ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים“ – למעלה מגשמיות העולם, ועד שהיא למעלה ממדידות והגבלות דזמן ומקום, כמרז"ל⁵⁴ דכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה (ללא הגבלות דזמן ומקום⁵⁵).

אבל לאידך, מזה גופא שנאמר „ארוכה מארץ מדה“ מובן, שגם התורה היא בגדר „מדה“ (כי על דבר שאינו בגדר „מדה“ לא שייך לומר שהוא ארוכה

ג ואילך) בפירושו הכתוב (הושע ב, א – הפטורת פרשתנו) „והי' מספר בני גו“ וראה לקו"ת בלק סח, א ואילך.

48 ואתחנן ד, ב. ועד"ז פ' ראה יג, א. וראה לקו"ש חט"ז ע' 138 הערה 8.

49 ראה אגה"ק ס"ו. ובכ"מ.

50 פל"ז. ע"ש באורך.

51 ועד שע"י כמה מהן נעשה הגשם – חפצא דקדושה.

52 חגיגה יב, א. ב"ר פ"ה, ח. פמ"ו, ג.

53 איוב יא, ט.

54 מנחות בסופה. וראה לקו"ש ח"ח ע' 413 בהערות וש"נ.

55 ראה לקו"ת פרשתנו יג, א"ב. בלק סח, ב. –

ולהעיר משו"ע אדה"ז ס"א (במהד"ק – סי"ג ואילך; במהד"ב – שם סוס"ט). וראה אוה"ת שבועות ע' קנט. ואכ"מ.

56 תו"א בשלח סא, סע"א. אוה"ת חנוכה (שי

א). סה"מ תרכ"ט ע' נד – ע"פ עירובין כא, סע"א.

57 הושע ב, א.

58 לקו"ת בלק (סח, א. שם, ג).

59 ל' הכתוב – וישלח לב, יג.

60 ראה לקו"ת שם (ע, א"ב) דבחי' בלי מספר

בנפש הו"ע יחידה שבנפש (וכן בנמשל הוא „יחיד

. . עצמותו ית' שאין עוד מלבדו . . ואינו בגדר

מספר . . לפני אחד . . מה אתה סופר“). – אלא ששם

מפרשו על ענין התורה (וראה לקמן בסוף השיחה).

ובלקו"ת פרשתנו (נסמן בהערה 47) מפרשו על

עבודת התשובה.

61 אף ד„כל אשר לאיש יתן בעד נפשו“ (איוב

ב, ד).

62 ברכות לה, ב.

63 סוף הל' שמיטה ויובל (פי"ג הי"ב"ג).

במספר (מדוייק), היתה באופן של מנין בדרכי הטבע, על ידי משה ואהרן עם „נשיא כל שבט ושבת”⁷⁰, שמנו את הש-קלים (גשמיים) שניתנו על ידי בני”;

שבט לוי שעיקר ענינו הוא „יורו”, תורה – שיש בה שני הענינים: היא בגדד מספר וביחד עם זה למעלה ממדידה ומספר הרגיל (ע”ד „אשר לא יספר מרוב”) – נמנה „על פי ה””, דמכיון שעבודתם היא בדרגא כזו שהיא בגדד „מספר”, לכן גם הם נמנו, אבל לא במנין גשמי וטבעי, כי הם למעלה ממדידת בשר ודם (כי „לא ימד ולא יספר”) אלא „על פי ה””.

אמנם בנוגע לאהרן איתא ברש”י⁷¹ ש„לא ה” במנין הלוים”, שפשטות הלשון מורה שלא נמנה (ונכלל) במנין הלוים⁷² – כי עבודת אהרן כהן גדול היא הדב”-קות בה’ שלמעלה מכל גדר מדידה ומספר.

ט. ע”פ כל הנ”ל יובן ההפרש בין שני הפירושים ברש”י בנוגע למנין הלוים:

פירוש הא’ – „כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לכדו” – הוא בהתאם למעלתו של שבט לוי בענין התורה, שמצד מעלה זו גם הוא נמנה, אלא ש„נמנה לבדו” („על פי ה””).

משא”כ לפירוש השני ברש”י, יש בשבט לוי (גם) מעלה זו שאינם בגדד מספר – „לא תפקוד”. ומעלה זו באה להם על ידי „שלא טעו בעגל”, כלומר,

דרכיו הישרים ומשפטיו⁶⁴ הצדיקים לר-בים שנאמר⁶⁵ יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל לפיכך הובדלו מדרכי העולם כו’ ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש . . . אשר נדבה רוחו כו’ להבדל לעמוד לפני ה’ לשרתו כו” – מארי תורה;

אבל מזה גופא שעבודתם היא „להו-רות . . . לרבים” מובן, שאין הם מובדלים (לגמרי) משאר ישראל העוסקים בדרכי העולם, ואדרבא – „יורו” להם כו’, וכפ-שטות הנהגתם⁶⁶, שבני לוי מסתובבים בערי בני ישראל לקבל תרומותיהם וכו’ ועוסקים שם בהוראה לרבים (אלא שבז-מנים מיוחדים באים לבית המקדש ועוב-דים עבודת המקדש);

למעלה מכולם הוא הכהן גדול, שנצטווה⁶⁷ „מן המקדש לא יצא”, ואינו יוצא מירושלים לעולם⁶⁸;

ענינו של כהן גדול הוא – להיות בדביקות תמידית בהקב”ה, למעלה ממ-דידה והגבלה (דביקות הנמשכת ובאה מעצם נפשו, יחידה שבנפש, המיוחדת עמו ית’, „יחידה לייחדך”⁶⁹).

ומזה החילוק בין ג’ סוגים אלה גם בנוגע למנינם:

פקידתם של בני ישראל, שעבודתם (העיקרית) היא במצות מעשיות שניתנו

64 להעיר דהסדר בקרא שמביא לראי’ ויסוד „יורו משפטיך גו’ ותורתך”, אלא שכנראה „דרכיו הישרים ומשפטיו הצדי-קים” שברמב”ם – הם פרטים ב„משפטיך” דקרא. וצ”ע.

65 ברכה לג, י.

66 רש”י ויחי מט, ז.

67 אמור כא, יב. וראה הנסמן בהערה הבאה.

68 רמב”ם הל’ כלי המקדש פ”ה ה”ו. וראה גם הל’ ביאת מקדש פ”א ה”י.

69 ל’ הושענות דיום ג’. וראה לעיל הערה 60.

70 ל’ רש”י פרשתנו א, ד.

71 פרשתנו ג, לט.

72 ראה השקו”ט במפרשי רש”י שם. וראה

לקו”ש ח”ג ע’ 9 הערה 1.

(א) בחינה (תחתונה) בשער הנו"ן, שיש לה יחס וקשר להעבודה והספירה דמ"ט יום, עד שיתכן לומר ונאמר „תספרו חמ"ש ימים יום", שהמשכת שער הנו"ן שייכת והיא חלק דספירת בני".

(ב) מדריגה (העליונה) בשער הנו"ן, שאינה מתייחסת כלל לעבודת הנבראים, ובאה בדרך מתנה מלמעלה, וזהו הענין (העיקרי) דחג השבועות, זמן מתן תורתנו, המשכה בדרך מתנה.

ועפ"ז יש כאן ג' ענינים בהתאם לשלשת אופנים הנ"ל ב„מספר“:

(א) ספירת מ"ט יום – ענין המספר (שעל ידי בני אדם), (ב) המשכת שער הנו"ן מלמעלה הבאה (לאחרי ו) על ידי ספירת המ"ט יום – בגדר מספר, אבל „לא יספר מרוב“, (ג) שער הנו"ן הבא לגמרי בדרך מתנה הוא מה שאינו בגדר מספר (וס"פירה) כלל⁷⁸.

וזהו פנימית ואמיתית המעלה המתגלית בבני ישראל בחג השבועות, זמן מתן תורתנו – שאז⁷⁹ נוסף על שניתנה התורה מחדש – מתגלה ה' לבני ישראל „פנים בפנים“⁸⁰, דביקות בה' בתכלית (ע"ד מ"ת בפעם הראשונה, שעל כל דיבור ודיבור פרוח נשמתו⁸¹) – „יחידה לייחדך“.

(משיחות ש"פ במדבר תשכ"ו, תשמ"ז)

78 ועיין לקו"ת בלק סח, סע"ב. ובלקו"ת שה"ש (כד, ג) מקשר זה עם הא דשבועות יום אחד – ראה תו"א בהוספות (קט, סע"ד ואילך), שהוא בחי יחידה שלמעלה מהתחלקות. ע"ש.
79 ולהעיר מלקו"ת פרשתנו ג, ב. מאמרי אדהאמ"צ שם (ע' עה ואילך).
80 ואתחנן ה, ד.
81 שבת פח, ב.

לא זו בלבד שלא חסאו בעגל, אלא עוד זאת, שהיו מושללים אפילו מטעות במחשבה וקס"ד בזה מחמת דביקותם בה, שאין אפשרות של פירוד כו'.

ולכן – „שלי הם“, שהלויים נקנו לה' באופן שהתקשרות זו שלמעלה ממדידה והגבלה היא בהם בגלוי, ומצד מעלה זו ה"ה למעלה מגדר מספר – „לא תפקוד“.

י. ג' האופנים באופן מנין בני הנ"ל, שייכים ודוגמתם בהזמן שבו קורין פ' במדבר – בסוף ימי הספירה⁷³, „קודם עצרת“⁷⁴:

ידוע ביאור רבינו הזקן⁷⁵ במש"נ⁷⁶ „תספרו חמשים יום“ – אף שסופרים רק מ"ט יום – שחמשים ימי הספירה הם כנגד חמשים שערי בינה, ולכן בפועל סופרים רק מ"ט יום, כי שער הנו"ן הוא למעלה מעבודת הנבראים, ואא"פ להם לספור (ולהמשיך) שער הנו"ן. אלא שלאחרי שהנברא מגיע לשלימות העבודה שלו (על ידי ספירת מ"ט יום), נמשך מלמעלה שער הנו"ן.

אלא שבזה גופא (בהמשכת שער הנו"ן) – שתי דרגות⁷⁷:

73 ראה מאמרי אדהאמ"צ פרשתנו (ע' כו) „שענין מספר זה דבני" משתווה עם ענין הספירה ד' שבועות... הכל שרש וטעם א' הוא וע"כ קורין פ' במדבר לפני חג השבועות ובסוף ימי הספירה. ע"ש באורך.

74 רמב"ם הל' תפלה פ"ג ה"ב. טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד. וראה לקו"ש ח"ח ע' 1 ובהערות שם. ח"ח ע' 18 ובהערות שם.

75 לקו"ת פרשתנו ד"ה וספרתם וביאורו.

76 אמור כג, טז.

77 לקו"ת שם בביאור ה"ב. וראה גם לקו"ש

ח"ג שיחה לפ' אמור.

